

Visitationstal – Vaxholms församling

Biskop Andreas Holmberg

Bönsöndagen den 25 maj 2025 i Vaxholms kyrka

Inledning

Kära församlingsbor i Vaxholms församling. Tack för att vi fått fira en sådan härlig lovsångsgudstjänst tillsammans här i kyrkan med mycket värme och innerlighet, i den kanske vackraste tiden på året med förväntan i luften inför sommaren med skolaslutningar här i kyrkan och kanske nya livsplaner till hösten. Varmt tack för gästfrihet och bönegemenskap, för skrott och allvar. Församlingen bärs av er, och många andra engagerade människor. Som församling har ni mycket att glädjas över och vara tacksamma för.

Den här söndagen kallas också Bönsöndagen. Det betyder att vi på ett särskilt sätt idag och veckan som kommer stannar i vad bönen betyder i våra liv och i vår värld. I en av dagens bibeltexter, ur Första Johannesbrev, stod att om vi vänder oss till Gud i bön så "hör Gud oss".

De allra flesta människor i världen, vi också, ber. Vi får vända oss till Gud med det som våra liv rymmer: det vackra och fantastiska likaväl som det svåra, obegripliga och ibland outhärdliga. Gud är alltid här och nu och, som det står: Gud hör oss, Gud ser dig, hör dig.

Under de senaste veckorna har det som kallas biskopsvisitation pågått i Vaxholms församling. Visitation hör ihop med det engelska ordet *visit*, att besöka och främja församlingen, försäkra sig om att församlingen gör det som är dess uppdrag – och har förutsättningar att göra det. Jag har som biskop varit här för att tillsammans med några av mina medarbetare, bland annat stiftsprost Boel Hössjer Sundman och kontraktsprosten i Solna kontrakt Micke Åsman, lära känna församlingen mer på djupet. Tillsammans har vi haft många möten och samtal av olika slag. Det har varit mycket värdefullt för stiftsprost Boel och mig och, tror och hoppas jag, för er. Min förhoppning är att visitationen även framåt ska bidra till betydelsefulla och framåtriktade samtal här bland er.

Tid för Guds fred – i världen och nära

En biskopsvisitation påminner om att Vaxholms församling hör ihop med hela Stockholms stift, ungefär 60 församlingar, och med hela Svenska kyrkan, ja med den världsvida kyrkan. Ett uttryck för den gemenskapen är att vi i augusti välkomnar vänner från tre av stiftets vänstift: från Norra stiftet i Tanzania, Portsmouth och från Dresden. De kommer till ett stort ekumeniskt jubileum då vi uppmärksammar att dåvarande ärkebiskopen Nathan Söderblom 1925 samlade kyrkliga ledare från olika delar av världen i Stockholm. Temat då handlade om fred och även i år samlas vi utifrån temat "Tid för Guds fred". Det blir fredsfestival i Kungsträdgården för alla åldrar, många ungdomar kommer från hela Sverige och det blir många seminarier – ni är alla välkomna att vara med den 19–24 augusti!

Då för hundra år sedan var ärkebiskop Nathan Söderblom värd för ett stort världsmöte om fred – för det engagemanget fick han Nobels fredspris. Året efter, 1926, visiterade Nathan Söderblom Vaxholms församling – då en del av Uppsala stift. Här inne i kyrkan talade han om hur fantastiskt vackert det är i Vaxholm. Han sa att det är "en stadsbild som har få motsvarigheter – om ens några – i vårt land". Han uppmuntrade till att ta hand om det vackra i staden Vaxholm. Hans engagemang för fredsmötet och för Vaxholm påminner oss om att freden i världen hör ihop med de nära sammanhang där vi lever. Att ta hand om och vårda relationer och det som ger mening och sammanhang – nära och i världen.

För en dryg vecka sedan var jag med vid en fördjupning som hade just temat "Tid för Guds fred". Det var en manifestation för fred med fokus på Palestina och de ofattbara lidanden som människorna i Gaza utsätts för – med flit. Det är outhärdligt liksom det är oförsvarligt att inte världssamfundet gör mer för att få ett slut på det. Att vi möts idag, firar gudstjänst och delar gemenskap, är i sig en freds- och kärlekshandling – med Jesus Kristus som kärlekens källa. Vi hör ihop med människorna i Gaza, i Ukraina och på andra platser i världen som behöver vårt konkreta stöd och våra förböner.

Det vi gör just nu kallas för visitationsstämma. Jag kommer att stanna i några teman och reflektioner från det vi berört under visitationen. Längre fram kommer ett visitationsprotokoll som speglar hela visitationen i ord och bild. Efter talet finns tillfälle att prata med varandra. Därefter fångar vi upp några tankar från er och delar det tillsammans.

Vaxholm har gamla anor som påminner oss om kontinuiteten bakåt. Senast församlingen visiterades var 2017, som en del av biskop Eva Brunnes kontraktsvisitation. Biskop Henrik Svenungsson, som visiterade församlingen 1996, talade om "kontinuitet" som något betydelsefullt. Att veta var vi kommer från hjälper oss att se riktning framåt. Han lyfte fram att det var Västerås riksdag år 1544 som beslutade att bygga en fästning här, och att det var vid samma riksdag som det i Sverige för första gången officiellt talades om Sverige som "ett evangeliskt rike".

Evangeliskt uppdrag och bärkrafter

I *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan* sammanfattas just en församlings *evangeliska uppdrag*: att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, att kristna gemenskaper skapas och fördjupas, att Guds rike utbredds och att skapelsen ska återupprättas.

En grundfråga som jag bär med mig under visitationen är om det uppdraget uppfylls i församlingen. Finns kristna gemenskaper? Räcks dopet som en gåva? Finns levande gudstjänstliv där människor får ta emot nattvardens bröd och vin? Finns diakonal blick, omsorg och handling? Finns möjlighet att lära känna Jesus Kristus? Främjas lärande om kristen tro? Kan alla som vill konfirmera sig? Ja, vänner, som jag redan talat om i gudstjänsten idag, visst är Vaxholm en levande församling.

Att det finns liv, att Kristus är i centrum i församlingen, kan med ett annat ord beskrivas som att församlingen har *pastoral bärkraft*. I Vaxholms församlingsinstruktion, församlingens styrdokument, har ni beskrivit en vision för församlingen: *Att finnas för människors behov och möta deras andliga längtan. Att vara "kyrkan mitt i byn", vara synliga i samhället.*

Under visitationen och den förvaltningstillsyn som gjordes innan, har jag och mina medarbetare kunnat konstatera att Vaxholms församling också har de tre andra bärkrafterna som är nödvändiga för att en församling ska fungera långsiktigt: *ekonomisk, organisatorisk och demokratisk bärkraft*. Någon sa under visitationen att "församlingen blommar"!

Jag vill passa på att tacka kyrkorådets ordförande Åsa Klint och kyrkoherde Madeleine Sarenfält liksom övriga i kyrkorådet, för att ni med stort engagemang ställer er till förfogande för församlingen, och i ansvaret framåt.

Jag tänkte nu stanna vid några reflektioner, medskick till er – några utvecklingsområden för församlingen som jag särskilt vill lyfta fram. Det handlar både om områden där ni redan har kommit långt och är en inspiration för andra, och områden där ni har goda förutsättningar att ta stöd av andra och ta kliv framåt.

1) Kyrkorådet – ge riktning för församlingen

Jag vill först stanna vid församlingens styrning, er i kyrkorådet. Vi hade meningsfulla samtal då vi verkligen stannade vid frågor som är väsentliga framåt. Tack för de samtalen! Som kyrkoråd, styrelse, har ni en central uppgift: att styra och fatta kloka beslut å hela församlingens vägnar, utan att bli operativa. Det betyder att kunna prioritera och att vara ett stöd för kyrkoherden som är en del av kyrkorådet.

Ni berättade om ett gott samtalsklimat i kyrkorådet, men att det tidvis förekommit att det inte alltid varit välvilligt och tryggt. Jag vill betona att vi alla har ett ansvar att främja och stärka de goda samtalen, att värna en på samma gång vänlig och modig kultur.

2) Relationer i Vaxholm

Något som präglar Vaxholm handlar om relationer – som ni verkligen är bra på. En eftermiddag under visitationen träffade vi kommunstyrelsens ordförande Tina Runhem och med henne flera företrädare för kommunen som boendestödjare, beredskapshandläggare, ungdomsstödjare. De lyfte fram hur viktig kyrkan

är för hela kommunen – på BVC med möten med nyblivna föräldrar, i frågor om missbruk och ensamhet – inte minst bland äldre och i den samverkan med skolorna i kommunen som ni har, och som jag tror är helt unikt i Stockholms stift och som kan inspirera andra. Där möter ni barn från förskoleklass upp till högstadiet. Kyrkan är en självklar samlingsplats vid såväl skolstart som vid skolavslutningarna, lucia, vid "pannkaksfest" och vid jul- och påskvandringarna när församlingen möter en stor del av barnen i skolorna. Någon sa att "det är gammeldags på ett bra sätt". Fortsätt med detta fina arbete, och fundera gärna på vad som gör att det fungerar så väl, och fortsätter att göra det.

Ett område där samarbetet i kommunen är viktigt och kommer bli viktigare handlar om beredskapsfrågor. Som kyrka har ni en unik kompetens – kyrkan står för mening och sammanhang. Kommunen har ansvar för beredskapsarbetet och ni finns med som stöd. En följd av en osäker och orolig omvärld är att många tänker om och ser andra värden – man söker sig till kyrkan som många har stort förtroende för.

Som församling är vi våra relationer. Vi behöver finnas där människor är. Här vill jag lyfta fram att andra i Vaxholm ser er som viktiga. Eller som kommunstyrelsens ordförande Tina Runhem sa "jag är så imponerad av det kyrkan gör och är så tacksam över det fina samarbetet".

Kontraktsprost Micke Åsman talade om att fortsätta värna det stora förtroendet och de nära relationerna, utan att relationerna samtidigt blir så nära och familjära att det blir svårt för den som är ny att få komma med i gemenskapen. Han påminde om det uppdrag som alla församlingar har att finnas för *alla* som "bor och vistas i församlingen", inte bara församlingsborna.

3) Hjärtats församling – öppna kyrkan

Ja, jag vill särskilt stanna i den särskilda situation som kontraktsprost Micke Åsman lyfte fram: att er församling på sommardelen av året flerdubblas från drygt 12 000 personer till ca 43 000. En del är tillfälliga gäster, andra ser Vaxholm som "hjärtats församling" där de helst vill vara och där de bor delar av året. Jag vill uppmuntra er att fundera vidare kring – och utveckla ert arbete med – hur ni kan vara församling och kyrka också för dem. I denna utmaning finns en stor möjlighet, tror jag.

Under visitationen talade vi om möjligheten att öppna Vaxholms kyrka mer – och försöka undanröja eventuella hinder, så att kyrkan på sikt kan vara öppen båda vardagar och helgdagar och än mer kan bli en samlingsplats för de som kommer till Vaxholm.

Därför är det lovvärt med det nya initiativet i sommar då ni med ideella krafter utvecklar sommarcafé. Jag tror att det också bland de som bara bor här en del av året finns många som gärna vill bidra och vara värd i kyrkan och möta människor. Kanske kan ni på olika pedagogiska sätt berätta om kristen tro för barnfamiljer som kommer hit. För det här kyrkorummet är i sig en fantastisk skatt som många vill besöka och lära känna. Rummet berättar om tro och ger rymd för andlig längtan. Så fundera på hur ni ännu mer kan möjliggöra att kyrkan är öppen.

4) Idealitet – framtidsfråga

En eftermiddag hade jag glädjen att träffa några av dem som är volontärer, ideella i församlingen – flera av er är ju här idag. Det var inspirerande för mig att möta det breda engagemanget hos er och hur gruppen på kort tid växt under diakon Kristina Stedmans ledning. I församlingsinstruktionen skriver ni "du är behövd". Det är jättebra – för precis så är det. Vi behövs och vi kan alla – på många olika sätt – bidra till församlingens liv och arbete.

För de volontärer – ideella – jag mötte fanns olika skäl till att man engagerat sig. För någon var det en vilja att bidra med sin livskunskap, för andra var det för att någon frågade "vill du vara med?". De berättade om gemenskap och lyhördhet, om en struktur som gav trygghet och en känsla av att vara välkommen. De berättade att de bidrog till exempel vid café, på äldreboenden, odling av egna alttarblommor och vid gudstjänster.

Som biskop trycker jag ofta på att det är en avgörande framtidsfråga för kyrkan att utveckla och fördjupa volontärskapet, det ideella bärar- och medarbetskapet. Jag vill uppmuntra er att fortsätta ta steg för att utforska hur det i ännu större utsträckning är att vara en församling som bärs av fler. Det handlar inte – som vi ibland kan tro – om ekonomi utan om att det är viktigt *i sig* att människor tas i anspråk, uppmuntras

och bemyndigas. De anställdas roll behöver då alltmer bli att vara möjliggörare, så att fler kan delta och ta ansvar i alla döptas gemensamma uppdrag. Att på allvar utveckla och utforska ideellt engagemang är inte självklart enkelt, det tar tid och kraft. Men det är både nödvändigt och roligt att prioritera det arbetet.

5) Diakonala behov – sprida ljus

Något som vi också kommit tillbaka till i olika samtal under visitationen handlar om diakonala behov som ni möter i olika sammanhang. Kommunens boendestödare liksom kommunstyrelsens ordförande talade om att Vaxholm är den kommun i Sverige som har flest "äldre-äldre", över 80 år. I församlingen möter ni detta bland annat med nära relationer till äldreboenden i församlingen. Prästen Cecilia Wredberg uttryckte att uppgiften där är att "sprida ljus" – genom sången och musiken, genom sommarfester och födelsedagsfiranden.

Att "sprida ljus" är ett fint sätt att uttrycka vad diakoni och kyrka handlar om. Ni talade också om att det är svårt för många unga med ensamhet och ibland psykisk ohälsa. Föräldrarna har långa arbetsdagar och är trötta när de kommer hem. Ibland handlar det om en känsla bland ungdomar att man måste ha råd med dyra vanor på fritiden för att känna att man passar in.

Jag vill uppmuntra er att fortsätta att prioritera diakonin så att den genomsyrar allt – i dess många former och att fundera på hur ni ännu mer kan vara stöd för barn och unga. Jag tror det finns intresserade volontärer som skulle vilja vara "extra-mormor" eller "extra-farfar" till exempel till konfirmander och barn i barnkörerna. Ja, hur kan ni utveckla mötesplatser över generationerna? Allt fler församlingar upptäcker att generationsöverskridande mötesplatser är mycket eftertraktade.

Att "sprida ljus" sammanfattar mycket av det som sker i församlingen till exempel: * i de tre barnkörerna och vuxenkörerna som samlar så många där ni med musiken uttrycker tro och fångar tankar om mening; * i gudstjänstfirandet här och i kapellet på Resarö; * i själavården – med de viktiga själavårdande samtalen; * i kyrkkaffet, fikan, soppa och andra måltider som är en så viktig del av församlingslivet. Ni sprider ljus.

6) Grön diakoni

Under visitationen hade jag förmånen att särskilt få träffa och samtala med medarbetarna på kyrkogården när vi gick runt på Nya kyrkogården. Vi samtalade bland annat om vilken stor kontaktyta era kyrkogårdar är, där ni som arbetar på kyrkogården uppmuntras att ta det där lilla samtalet med en sörjande eller ensam person som gärna vill prata. Att för en stund pausa gräsklippandet, för att möta sin medmänniska. Det har stor betydelse och bidrar till existentiell hälsa. Fortsätta värna de små mötena. De kan förefalla obetydliga, men är i själva verket stora och betydelsefulla.

Kanske kunde ni öppna upp kapellet på Nya kyrkogården mer – när det inte används? Kanske kunde det där finnas möjlighet att skriva en bön på en lapp eller i en förbönsbok? Ja, det var ett par tankar om hur ni ytterligare skulle kunna stärka Nya kyrkogården som en plats för gudsmöten och tro.

7) Främja dop

Avslutningsvis - vi har samtalat en hel del om att särskilt främja dop och hur det kan utvecklas. I en församling som er med många relationer och fina traditioner finns förutsättningar för att fler skulle låta döpa sina barn. Ni talade om att prata mer frimodigt om dop till exempel på BVC och på öppen förskola på Resarö. Ni talade om att det är viktigt med mer prästnärvaro på Resarö i öppen förskola. Och om att ni pedagoger också kan känna er frimodiga att själva berätta vilken fin gåva dopet är.

Bland barnfamiljer vet vi att det finns en del föräldrar som så att säga "diskvalificerar" sig själva. De avstår från dop och kanske medlemskap i Svenska kyrkan – för att de tvivlar på att den egna tron och relationen till kyrkan duger och räcker. Hur kan ni möta dem? Finns det synliga eller osynliga hinder i församlingen som försvårar för människor att komma till dop? En nyckel för att främja dop är att börja det samtalet brett i många sammanhang i församlingen. Involvera så många som möjligt i alla åldrar – volontärer, förtroendevalda, anställda och andra – i det personliga delandet. Dela med varandra känslor och bilder som ni själva, var och en, har av dop. På så sätt blir ni ambassadörer som sprider budskapet: "kom och var med, kom och se". Jag vill uppmuntra er att ta steg vidare här!

Det finns mycket mer att reflektera kring utifrån församlingens liv. Jag vill stanna här för att ge rum för samtal. Vilka reflektioner har väckts hos er? Vad saknade ni? Vad vill ni fråga?

Samtal i bikupor

Avslutning

Kära vänner, jag är glad och tacksam över att ha fått lära känna Vaxholms församling. Jag känner stor respekt och ödmjukhet för församlingens liv och arbete, för er i ledning och styrning, för ideella och anställda medarbetare, ja för tjänandet, det varma sätt som kyrkan framträder och gestaltas här. Tack för allt ert goda arbete och engagemang!

Mitt valspråk är Jesu uppmaning "Bli kvar i min kärlek". En innebörd i den inbjudan från Kristus är att räkna med Gud. Gud är genom den heliga Anden involverad och djupt engagerad i församlingen. Fortsätt leva i bön, sök den heliga Andens ledning, fira gudstjänst – och var glada! Tack för visitationen. Gud välsignar er och hela församlingen.